บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์

เมื่อเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อกลางในการชำระเงินค่าสินค้าหรือบริการอย่างหนึ่งแทนการชำระด้วยเงินสด และมีแนวโน้มว่าจะได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในอนาคต โดยในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์นั้นผู้บริโภคต้องนำเงินสดไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินอิเล็กทรอนิกส์จากผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ก่อน จากนั้นผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์จะบันทึกมูลค่าเงินอิเล็กทรอนิกส์ไว้ เมื่อผู้ใช้บริการนำเงินอิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ชำระค่าสินค้าหรือบริการต่างๆ จากร้านค้าที่ยอมรับชำระด้วยเงินอิเล็กทรอนิกส์แทนการชำระด้วยเงินสด มูลค่าเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่บันทึกไว้จะลดทอนลงตามส่วน ดังนั้น เงินอิเล็กทรอนิกส์จึงเปรียบเสมือนเงินสดอย่างหนึ่ง

4.1 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์

เงินอิเล็กทรอนิกส์หากยังไม่ถูกใช้ความรับผิดของผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ยังคงมีอยู่ตลอดไปจนกว่าเงินอิเล็กทรอนิกส์จะถูกใช้จนหมด ดังนั้น จึงควรมีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการคุ้มครองผู้บริโภคมิให้เกิดความเสียหาย

4.1.1 หลักเกณฑ์ในการควบคุมดูแลและการยกเว้นการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ในทางปฏิบัติของสหภาพยุโรป

ในสหภาพยุโรปได้แยกหลักเกณฑ์การควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นธนาคารพาณิชย์ออกจากผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช่ธนาคารพาณิชย์ โดยมีสถาบันผู้ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือ Electronic Money Institution (ELMI) เป็นสถาบันที่ควบคุมดูแลผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มิใช่สถานบันการเงินแยกต่างหากจากผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นธนาคารพาณิชย์ ซึ่งหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการควบคุมดูแลผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มิใช่สถาบันการเงินจะมีความเฉพาะเจาะจงมากกว่า และมีความซับซ้อนน้อยกว่าธนาคารพาณิชย์ เช่น ในเรื่องข้อกำหนดเกี่ยวกับทุนจดทะเบียนเริ่มต้นธุรกิจที่น้อยกว่า เป็นต้น เพื่อให้ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มิใช่สถานบันการเงิน สามารถให้บริการออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ พัฒนาผลิตภัณฑ์เงินอิเล็กทรอนิกส์ และสร้างการแข่งขันในทางการตลาด และเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นธนาคารพาณิชย์ กับผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มิใช่สถานบันการเงิน

กฎหมายที่ใช้ควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มิใช่ธนาคารพาณิชย์ ในสหภาพยุโรป คือ Electronic Money Directive และเป็นกฎหมายแม่แบบที่ให้ทุกประเทศที่เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปนำเอาไปปฏิบัติให้มีหลักเกณฑ์ในการควบคุมดูแลผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่คล้ายคลึงกัน โดยสารนิพนธ์ได้ศึกษามาตรการในการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์จาก Directive 2000/46/EC ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะของเงินอิเล็กทรอนิกส์ และวางกฎเกณฑ์ในการออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยอนุญาตให้บริษัทเอกชนซึ่งมิใช่ธนาคารพาณิชย์ สามารถดำเนินธุรกิจออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ได้ และวางข้อกำหนดเกี่ยวกับเงินลงทุนในการเริ่มต้นกิจการ เงินสำรอง และการควบคุมดูแลการประกอบธุรกิจของสถาบันเงินอิเล็กทรอนิกส์ และมีบทบัญญัติให้การควบคุมดูแลสถาบันผู้ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ต้องมีการจัดการอย่างมั่นคง และรอบคอบ และจะต้องมีกระบวนการในการบริหารงาน และกระบวนการทางบัญชี และกลไกในการควบคุมภายในสถาบันผู้ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์อย่างเพียงพอ และในการดำเนินธุรกิจของสถาบันผู้ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์จะถูกจำกัดเฉพาะการออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ และกิจการที่มีความเกี่ยวเนื่องใกล้ชิดกับการออกเงินอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น อีกทั้ง สถาบันผู้ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์จะต้องดำรงเงินทุนสำรอง (Reserve) ซึ่งเป็นส่วนของเจ้าของในสัดส่วนที่เท่ากับ หรือสูงกว่า 2% ของจำนวนเงินอิเล็กทรอนิกส์สูงสุดที่ได้ออกไป หรือ 2% ของค่าเฉลี่ยเมื่อหกเดือนที่ผ่านมาของความรับผิดทางการเงินที่เกี่ยวกับเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้ออกไป มีข้อกำหนดในการจำกัดในเรื่องการลงทุน กล่าวคือ จะต้องเป็นการลงทุนในทรัพย์สินที่มีสภาพคล่องสูง และมีความเสี่ยงต่ำเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติในการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น กำหนดให้การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ต้องรับแลกเปลี่ยนเงินอิเล็กทรอนิกส์กลับคืนเป็นเงินสดเท่ากับจำนวนเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่คงเหลือ โดยผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์มีสิทธิเรียกเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับการให้บริการแลกคืนเงินสดได้เท่าที่จำเป็น และต้องออกเงินอิเล็กทรอนิกส์เท่ากับจำนวนเงินที่ผู้บริโภคส่งมอบให้เพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะเป็นการให้สินเชื่อ หรือออกเงินอิเล็กทรอนิกส์สูงกว่าจำนวนเงินที่ได้รับจากผู้บริโภค และผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายปราบปรามการฟอกเงิน Directive on Money Laundering โดยกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรายงานธุรกรรมเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องสงสัยว่าจะเป็นการฟอกเงิน และต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตนเมื่อธุรกรรมมีความน่าสงสัย เพื่อเป็นการป้องกันและขัดขวางการฟอกเงินด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม เงินอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้ได้กับผู้ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์รายนั้นเพียงรายเดียวจะไม่ถือว่าเป็นเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามความหมายของ Directive 2000/46/EC โดยสรุปข้อยกเว้นไม่บังคับใช้ Directive 2000/46/EC กับผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

1) ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็ก ที่ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่

ผู้บริโภคจำนวนจำกัดไม่เกิน 5 ล้านยูโร และออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ตลอดระยะเวลาการดำเนินธุรกิจจะต้องไม่ 6 ล้านยูโร

2) ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในวงจำกัด หรือบริษัทที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางการเงินหรือในทางธุรกิจกับผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ เช่น บริษัทในเครือ หรือบริษัทสาขา ของผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือบริษัทที่ยอมรับเงินอิเล็กทรอนิกส์นั้นซึ่งต้องตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกันกับผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือในพื้นที่ที่จำกัดเฉพาะ

3) เงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกโดยมีวัตถุประสงค์อย่างเดียว (Single Purpose Prepaid Card) เช่น บัตรโทรศัพท์ บัตรศูนย์อาหาร และบัตรที่นำไปใช้กับร้านค้าเพียงรายเดียว หรือใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ได้เฉพาะกิจการของผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น

การกำหนดข้อยกเว้นข้างต้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้ไม่ต้องมีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของ Electronic Money Directive ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นจะไม่สามารถดำเนินการออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศสมาชิกอื่นๆ ในสหภาพยุโรปได้ จะต้องให้บริการเงินเล็กทรอนิกส์ได้ในประเทศที่บริษัทอยู่เท่านั้น ทั้งนี้ Electronic Money Directive ได้กำหนดให้รัฐสมาชิกสามารถกำหนดข้อยกเว้นการบังคับใช้สำหรับผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้ได้เองอีกด้วย ดังนั้นการยกเว้นการบังคับใช้จึงขึ้นอยู่กับการบัญญัติกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปนั้น

ดังนั้น ในทางปฏิบัติของสหภาพยุโรปมีหลักเกณฑ์การยกเว้นการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็ก ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในวงจำกัด และเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกโดยมีวัตถุประสงค์อย่างเดียว (Single Purpose Prepaid Card) เช่น บัตรโทรศัพท์ บัตรศูนย์อาหาร และบัตรที่นำไปใช้กับร้านค้าเพียงรายเดียว หรือใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ได้เฉพาะกิจการของผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น

4.1.2 หลักเกณฑ์ควบคุมดูแลและการยกเว้นการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ในทางปฏิบัติของนานาชาติ

4.1.2.1 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นหนึ่งในรัฐสมาชิกของสหภาพยุโรปจึงได้รับเอา Electronic Money Directive มาออกเป็นกฎหมายภายใน โดยสารนิพนธ์ได้ศึกษามาตรการในการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์จาก The Finance Services and Market Act 2000 (Regulation Actives)

Amendment Order 2002 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดให้การประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นกิจการที่ได้รับการควบคุมดูแลภายใต้ The Finance Services and Market Act 2000 (FSMA) ทั้งนี้ ผู้ที่ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศอังกฤษ ได้แก่ สถาบันผู้ให้สินเชื่อ และสถาบันเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Money Institution) ซึ่งจะถูกควบคุมดูแลคล้ายคลึงกับธนาคารพาณิชย์ แต่กฎเกณฑ์ที่ใช้ในการควบคุมผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มิใช่ธนาคารพาณิชย์ จะมีความเข้มข้นน้อยกว่า และประเทศอังกฤษได้แยกหลักเกณฑ์การควบคุมดูแลผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ออกจากผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นสถาบันผู้ให้สินเชื่อ และสถาบันเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Money Institution)

FSMA มีหลักเกณฑ์ในการควบคุมดูแลผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับการควบคุมดูแลสถาบันผู้ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ต้องมีการจัดการอย่างมั่นคง และรอบคอบ และจะต้องมีกระบวนการในการบริหารงาน และกระบวนการทางบัญชี และกลไกในการควบคุมภายในสถาบันผู้ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์อย่างเพียงพอ และในการดำเนินธุรกิจของสถาบันผู้ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์จะถูกจำกัดเฉพาะการออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ และกิจการที่มีความเกี่ยวเนื่องใกล้ชิดกับการออกเงินอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น อีกทั้ง สถาบันผู้ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์จะต้องดำรงเงินทุนสำรอง (Reserve) ซึ่งเป็นส่วนของเจ้าของในสัดส่วนที่เท่ากับ หรือสูงกว่า 2% ของจำนวนเงินอิเล็กทรอนิกส์สูงสุดที่ได้ออกไป หรือ 2% ของค่าเฉลี่ยเมื่อหกเดือนที่ผ่านมาของความรับผิดทางการเงินที่เกี่ยวกับเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้ออกไป มีข้อกำหนดในการจำกัดในเรื่องการลงทุน กล่าวคือ จะต้องเป็นการลงทุนในทรัพย์สินที่มีสภาพคล่องสูง และมีความเสี่ยงต่ำเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติในการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น กำหนดการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ต้องรับแลกเปลี่ยนเงินอิเล็กทรอนิกส์กลับคืนเป็นเงินสดเท่ากับจำนวนเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่คงเหลือ โดยผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์มีสิทธิเรียกเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับการให้บริการแลกคืนเงินสดได้เท่าที่จำเป็น และต้องออกเงินอิเล็กทรอนิกส์เท่ากับจำนวนเงินที่ผู้บริโภคส่งมอบให้เพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะเป็นการให้สินเชื่อ หรือออกเงินอิเล็กทรอนิกส์สูงกว่าจำนวนเงินที่ได้รับจากผู้บริโภค และผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายปราบปรามการฟอกเงิน Directive on Money Laundering

ตามที่ Electronic Money Directive ของสหภาพยุโรปได้กำหนดให้รัฐสมาชิกสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมดูแลแก่ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ Electronic Money Directive ได้กำหนดข้อยกเว้นไม่บังคับใช้ได้เองให้เหมาะสมในแต่ละประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปนั้น ในประเทศอังกฤษจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ควบคุมดูแลประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็ก ซึ่ง Electronic Money Directive ของสหภาพยุโรปได้กำหนดให้การประกอบธุรกิจให้บริการเงิน

อิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็ก หมายถึงมีลักษณะออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้บริโภคจำนวนจำกัดไม่เกิน 5 ล้านยูโร และออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ตลอดระยะเวลาการดำเนินธุรกิจจะต้องไม่เกิน 6 ล้านยูโร โดยประเทศอังกฤษกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กเป็นธุรกิจที่ไม่ถูกควบคุมดูแลภายใต้ FSMA แต่ได้กำหนดเงื่อนไขในการออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจขนาดเล็กดังกล่าว

การประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กจะต้องยื่นคำขอเป็นผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กด้วย ซึ่งต้องเข้าเงื่อนใดเงื่อนหนึ่งตามที่กำหนด เช่น ต้องเป็นนิติบุคคล หรือห้างหุ้นส่วนที่ถูกจัดตั้งภายใต้กฎหมายของประเทศอังกฤษ ที่มิใช่สถาบันผู้ให้สินเชื่อ ตาม Banking Consolidation Directive ที่มีสำนักงานใหญ่อยู่ในประเทศอังกฤษ หรือออกเงินอิเล็กทรอนิกส์และเก็บรักษาไว้ในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มีมูลค่าไม่เกินกว่า 150 ยูโร และจะต้องออกเงินอิเล็กทรอนิกส์รวมทั้งหมดไม่เกินกว่า 5 ล้านยูโร และจะต้องไม่เกิน 6 ล้านยูโร ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินธุรกิจออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือออกเงินอิเล็กทรอนิกส์เพื่อชำระเงินของบริษัทในเครือของผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือนอกเหนือจากกลุ่มบริษัทในเครือ หรือเป็นวิธีการชำระเงินจากบุคคลอื่นไม่เกินกว่า 100 รายการ ที่จะต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกันกับผู้ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือต้องใช้ในพื้นที่เดียวกัน หรือ อาณาเขตจำกัด เช่น ภายในศูนย์การค้า สนามบิน สถานีรถไฟ สถานีรถประจำทาง พื้นที่ของมหาวิทยาลัย โรงเรียน หรือสถานที่ที่มีลักษณะคล้ายกันที่มีพื้นที่อาณาบริเวณไม่เกินกว่า 4 ตารางกิโลเมตร หรือบุคคลที่ยอมรับชำระด้วยเงินอิเล็กทรอนิกส์จะต้องมีความสัมพันธ์ทางการเงิน หรือมีความสัมพันธ์ทางด้านธุรกิจกับผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับหนังสือรับรอง เช่น มีแผนการตลาดร่วมกัน หรือมีแผนในการจัดจำหน่ายร่วมกัน

แม้ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กที่ได้รับการยกเว้นไม่อยู่ภายใต้บทบัญญัติ FSMA แต่ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กเหล่านั้นจะต้องส่งรายงานเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้กับ FSA ตามระยะเวลาที่กำหนด และเพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กที่ได้รับการยกเว้นดำรงเงื่อนไขของการยกเว้นไว้อย่างครบถ้วนบริบูรณ์ อีกทั้งจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายฟอกเงิน (Money Laundering Directive) โดยผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ทุกรายจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายฟอกเงิน เนื่องจากเงินอิเล็กทรอนิกส์มีความเสี่ยงสูงจะถูกนำมาใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินได้

ดังนั้น หลักเกณฑ์การยกเว้นการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ในทางปฏิบัติของประเทศอังกฤษได้ยกเว้นไม่บังคับใช้กับการออกเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกโดยมีวัตถุประสงค์อย่างเดียว (Single Purpose Prepaid Card) เช่น บัตรโทรศัพท์ บัตรศูนย์อาหาร และบัตรที่นำไปใช้กับร้านค้าเพียงรายเดียว หรือใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ได้เฉพาะกิจการของผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น

และผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในวงจำกัด เช่นเดียวกับในสภาพยุโรป แต่ในประเทศอังกฤษได้มีหลักเกณฑ์ในการควบคุมการประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็ก แม้ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กมิใช่การประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกควบคุมดูแลตาม FSMA แต่ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กต้องได้รับหนังสือรับรอง และถูกกำหนดให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สำหรับผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็ก เช่น ต้องส่งรายงานเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ แต่ไม่พบว่ามีการการออกหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองผู้บริโภคให้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กต้องปฏิบัติ เช่น กำหนดการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ต้องรับแลกเปลี่ยนเงินอิเล็กทรอนิกส์กลับคืนเป็นเงินสดเท่ากับจำนวนเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่คงเหลือได้ เป็นต้น

4.1.2.2 ประเทศแคนาดา

ในประเทศแคนาดาการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ จะอยู่ในความหมายของการให้บริการบัตรที่ใช้สำหรับชำระค่าสินค้าและบริการแทนเงินตราที่มีการชำระมูลค่าบัตรล่วงหน้า (Prepaid Purchase Card) โดยจะมีบทบัญญัติในการคุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น และสารนิพนธ์นี้ได้ศึกษามาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคของมลรัฐแมนิโทบา และ มลรัฐซัสแคตเชวัน โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้บริการบัตรชำระเงินล่วงหน้า หรือบัตรของขวัญในกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติทางธุรกิจและพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (Business Practices and Consumer Protection Act) ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับความชอบธรรมของธุรกรรมประเด็นปัญหาของการหลอกลวงผู้บริโภคหรือการเข้าทำสัญญาโดยไม่ได้รับความเป็นธรรม และมีการบัญญัติถึงกลไกในการคุ้มครองผู้บริโภคในสัญญาที่มีการชำระค่าสินค้าและบริการล่วงหน้าไว้ 3 ลักษณะ

1) กลไกการคุ้มครองผู้บริโภคกรณีสัญญาซึ่งมีการปฏิบัติการชำระหนี้ในอนาคต (Future Performance Agreement)

2) กลไกการคุ้มครองผู้บริโภคกรณีสัญญาจัดให้มีซึ่งบริการที่มีลักษณะต่อเนื่อง (Continuing Services Contract)

3) กลไกการคุ้มครองผู้บริโภคกรณีธุรกรรมบัตรที่ใช้สำหรับชำระค่าสินค้าและบริการแทนเงินตราที่มีการชำระมูลค่าบัตรล่วงหน้า (Prepaid Purchase Card)

โดยกำหนดให้การใช้บัตร หนังสือรับรอง Voucher หรือเครื่องมืออื่นใดที่มีมูลค่าทางการเงินที่ออกหรือขายให้แก่บุคคลเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนซึ่งการจัดให้ซึ่งสินค้าหรือบริการในอนาคตแก่ผู้บริโภค และรวมถึงบัตรของขวัญด้วย ห้ามมิให้กำหนดวันหมดอายุ ห้ามมิให้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการใช้บัตร และต้องดำเนินการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคในขณะที่มีการออก หรือขายบัตรที่มีการชำระค่าบริการล่วงหน้า เช่น ข้อห้าม ข้อจำกัดทั้งหมด ข้อกำหนดและเงื่อนไขเกี่ยวกับการ

ใช้ การแลกคืนเป็นเงินสด หรือการออกบัตรใหม่แทน รวมถึงข้อจำกัดใด ๆ อันเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมที่สามารถเรียกเก็บได้ หรือการกำหนดวันหมดอายุ เป็นต้น และได้แบ่งประเภทของบัตร ดังนี้

1) บัตรที่ใช้แทนเงินสำหรับชำระค่าสินค้า และบริการที่มีการชำระมูลค่าบัตรล่วงหน้าประเภทที่ออกหรือขายเพื่อซื้อ หรือใช้บริการเฉพาะอย่าง

2) บัตรที่ใช้แทนเงินสำหรับชำระค่าสินค้า และบริการที่มีการชำระมูลค่าบัตรล่วงหน้าที่ผู้บริโภคไม่ได้ให้ค่าตอบแทนในขณะออกบัตร ได้แก่ บัตรที่ใช้แทนเงินสำหรับชำระค่าสินค้า และบริการที่มีการชำระมูลค่าบัตรล่วงหน้าที่แจกให้เปล่าเพื่อการส่งเสริมการขายบัตรที่ใช้แทนเงินสำหรับชำระค่าสินค้า และบริการที่มีการชำระมูลค่าบัตรล่วงหน้าที่มีวัตถุประสงค์เป็นการกุศล บัตรที่ใช้แทนเงินสำหรับชำระค่าสินค้าและบริการที่มีการชำระมูลค่าบัตรล่วงหน้าที่ออกให้เป็นของรางวัลจากการชิงโชค เป็นต้น

หากไม่ใช่กรณีบัตรประเภทดังกล่าวแล้ว บัตรที่ใช้แทนเงินสำหรับชำระค่าสินค้าและบริการที่มีการชำระมูลค่าบัตรล่วงหน้าที่ออกโดยมีกำหนดวันหมดอายุให้ถือว่าบัตรนั้นไม่มีกำหนดวันหมดอายุ

ดังนั้น ในทางปฏิบัติของประเทศแคนาดาไม่ได้มีหลักเกณฑ์การควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ อย่างในสหภาพยุโรป และประเทศอังกฤษ โดยไม่พบว่ามีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ต้องได้รับอนุญาตหรือต้องขอหนังสือรับรองเช่นในประเทศอังกฤษ แต่กำหนดหลักเกณฑ์ในลักษณะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น การห้ามมิให้กำหนดวันหมดอายุ ห้ามมิให้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการใช้บัตร ต้องดำเนินการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคในขณะที่มีการออกหรือขายบัตรที่มีการชำระค่าบริการล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้ การแลกคืนเป็นเงินสด หรือการออกบัตรใหม่แทน โดยกำหนดหลักเกณฑ์ยกเว้นให้บัตรที่ใช้แทนเงินสำหรับชำระค่าสินค้า และบริการที่มีการชำระมูลค่าบัตรล่วงหน้าประเภทที่ออกหรือขายเพื่อซื้อ หรือใช้บริการเฉพาะอย่าง และบัตรที่ใช้แทนเงินสำหรับชำระค่าสินค้า และบริการที่มีการชำระมูลค่าบัตรล่วงหน้าที่ผู้บริโภคไม่ได้ให้คำตอบแทนในขณะออกบัตร สามารถกำหนดวันหมดอายุได้ ซึ่งทำให้ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการซื้อบัตรที่ใช้สำหรับชำระค่าสินค้าและบริการแทนเงินตราที่มีการชำระมูลค่าบัตรล่วงหน้า (Prepaid Purchase Card)

4.1.2.3 ประเทศญี่ปุ่น

ในประเทศญี่ปุ่น การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์จะอยู่ในความหมายของการให้บริการเครื่องมือในการชำระเงินแบบล่วงหน้า (Prepaid Payment Instruments) ซึ่งบัญญัติอยู่ภายใต้กฎหมาย Payment Services Act ในเรื่องเกี่ยวกับบริการชำระเงินแบบล่วงหน้า โดยได้แบ่งหลักเกณฑ์การควบคุมดูแลเครื่องมือในการชำระเงินแบบล่วงหน้าออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1) เครื่องมือในการชำระเงินแบบจ่ายล่วงหน้าสำหรับธุรกิจของตนเอง (Prepaid Payment Instruments for Own Business)

2) เครื่องมือในการชำระเงินแบบจ่ายล่วงหน้าสำหรับธุรกิจของบุคคลที่สาม (Prepaid Payment Instruments for Third-Party Business)

โดยผู้ประกอบธุรกิจออกเครื่องมือชำระเงินแบบจ่ายล่วงหน้าสำหรับธุรกิจของบุคคลที่สาม จะต้องดำเนินการจดทะเบียนต่อนายกรัฐมนตรีก่อนให้บริการ ส่วนผู้ประกอบธุรกิจออกเครื่องมือชำระเงินแบบจ่ายล่วงหน้าสำหรับธุรกิจของตนเองนั้นจะต้องดำเนินการแจ้งเกี่ยวกับการออกเครื่องมือชำระเงินแบบจ่ายล่วงหน้าต่อนายกรัฐมนตรีเมื่อมียอดเงินคงเหลือที่ยังไม่ได้ใช้ในเครื่องมือชำระเงินแบบจ่ายล่วงหน้าเกินกว่า 10 ล้านเยน และผู้ประกอบธุรกิจออกเครื่องมือชำระเงินแบบจ่ายล่วงหน้าต้องจัดทำสัญญาประกันสำหรับจัดทำบริการเครื่องมือชำระเงินแบบจ่ายล่วงหน้า โดยวางเงินประกันการชำระเงินล่วงหน้า ณ สถานที่ราชการที่อยู่ใกล้ที่สุดกับที่ทำการสำนักงานหรือสำนักงานใหญ่เป็นจำนวนเงินไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ใช้ ณ วันสิ้นงวดไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนที่ได้รับล่วงหน้าเพื่อเป็นหลักประกันการให้บริการ และมีหลักเกณฑ์กำหนดหน้าที่ให้ผู้ออกเครื่องมือในการชำระเงินแบบล่วงหน้า ต้องให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคระบุรายละเอียดระยะเวลาใช้งานหรือวันหมดอายุของเครื่องมือชำระเงินแบบล่วงหน้า อีกทั้งต้องจัดให้มีการรักษาข้อมูลของผู้บริโภคให้มีความปลอดภัย และการเก็บรักษาข้อมูลบัญชีของผู้บริโภค และกำหนดการส่งรายงานอย่างต่อเนื่อง และการให้อำนาจแก่หน่วยงานกำกับดูแลในการตรวจสอบสถานประกอบการ และออกคำสั่งในการปรับปรุงธุรกิจ และมีอำนาจในการเพิกถอนการจดทะเบียน และอำนาจออกคำสั่งระงับการดำเนินธุรกิจได้

ใน Payment Services Act ของประเทศญี่ปุ่นมีหลักเกณฑ์ในการยกเว้นการควบคุมดูแลเครื่องมือในการชำระเงินแบบล่วงหน้าประเภทตั๋วโดยสาร บัตรเข้างาน บัตรสมาชิก หรือเครื่องมือชำระเงินแบบล่วงหน้าที่สามารถใช้งานได้ในช่วงระยะเวลาที่จำกัด เครื่องมือชำระเงินแบบล่วงหน้าของรัฐหรือองค์กรท้องถิ่น เป็นต้น

4.1.3 หลักเกณฑ์ของการยกเว้นการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ในทางปฏิบัติของประเทศไทย

ประเทศไทยมีกฎหมายควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะ คือ

1) พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551

2) ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์) ลงวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2547

3) ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส. 18/2559 เรื่องหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ลงวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2559

กฎหมายทั้ง 3 ฉบับได้ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้กำกับดูแลผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส. 18/2559 เรื่องหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ได้แยกหลักเกณฑ์การควบคุมดูแลควบคุมผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นธนาคารพณิชย์เท่านั้น ส่วนพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 และประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์) ลงวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2547 บัญญัติหลักเกณฑ์ในการควบคุมดูแลผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์และผู้ประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ (Non-Bank) แต่อย่างไรก็ตามการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์โดยธนาคารพาณิชย์ ก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เช่นเดียวกับผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ (Non-Bank) โดยธนาคารพาณิชย์ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ต้องดำเนินการแจ้งให้ทราบ ขึ้นทะเบียน หรือได้รับอนุญาต ตามที่พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 กำหนดเช่นเดียวผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ (Non-Bank)

สรุปได้ว่าผู้ประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามประกาศกระทรวงการคลังฯ หรือผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ และธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ก็ต้องปฏิบัติหลักเกณฑ์การควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะเดียวกัน

ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์) ลงวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2547 เป็นกฎหมายฉบับแรกที่กำหนดมาตรการในการควบคุมดูแลผู้ประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ (Non-Bank) โดยคำว่า "บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์[1]" ตามประกาศกระทรวงการคลังนี้ กับคำว่า "เงิน

---

[1] ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์) ลงวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2547 ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "ประกาศกระทรวงการคลังฯ" ได้ให้นิยามคำว่า "บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์" หมายถึง บัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ออกให้แก่ผู้บริโภคซึ่งจะระบุชื่อหรือไม่ก็ตาม โดยมีการชำระเงินให้แก่ผู้ให้บริการไว้ล่วงหน้า เพื่อนำไปใช้ชำระค่าสินค้า ค่าบริการ หรือค่าอื่นใดแทนการชำระด้วยเงินสด และได้มีการบันทึกมูลค่าหรือจำนวนเงินที่ชำระไว้ล่วงหน้า

อิเล็กทรอนิกส์[2]" ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ มีความหมายเหมือนกัน และประกาศกระทรวงการคลังนี้มีก็บทบัญญัติในการควบคุมดูแลผู้ประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องได้รับอนุญาตเช่นเดียวกันกับผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามบัญชี ค ท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ ที่ต้องขออนุญาตก่อนการให้บริการด้วย โดยประกาศกระทรวงการคลังนี้ได้กำหนดข้อยกเว้นการบังคับใช้แก่ผู้ออกบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้บริโภคเพื่อใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ขายสินค้าหรือให้บริการเพียงรายเดียว[3] และผู้ออกบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้บริโภคเพื่อใช้ซื้อสินค้าและหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ขายสินค้าหรือให้บริการหลายราย ณ สถานที่ที่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน[4] ซึ่งผู้ออกบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นการบังคับใช้ตามประกาศกระทรวงการคลังนี้ เป็นผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามบัญชี ก และบัญชี ข ท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ กล่าวคือ ผู้ออกบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้บริโภคเพื่อใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ขายสินค้าหรือให้บริการเพียงรายเดียว จะมีลักษณะเป็นการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้บริการ ตามบัญชี ก ท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ ส่วนผู้ออกบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้บริโภคเพื่อใช้ซื้อสินค้าและหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ขายสินค้าหรือให้บริการหลายราย ณ สถานที่ที่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน จะมีลักษณะเป็นการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องขึ้นทะเบียนก่อนให้บริการตามบัญชี ข. ท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ ดังนั้น ประกาศกระทรวงการคลังนี้จึงมีเฉพาะมาตรการในการควบคุมดูแลผู้ประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องขออนุญาตเท่านั้น ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์เดียวกันกับการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้า และหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จากผู้ให้บริการหลายราย โดยไม่จำกัดสถานที่และไม่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน ตามบัญชี ค. ท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ ที่ต้องได้รับอนุญาตก่อนให้บริการ จึงทำให้ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องได้รับอนุญาตตามประกาศกระทรวงการคลังนี้ จะต้องได้รับ

---

[2]พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "พรฎ. e-Payment" ให้นิยามคำว่า "เงินอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง บัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ให้บริการออกให้แก่ผู้ใช้บริการซึ่งจะระบุชื่อหรือไม่ก็ตาม โดยมีการชำระเงินให้แก่ผู้ให้บริการไว้ล่วงหน้าเพื่อนำไปใช้ชำระค่าสินค้า ค่าบริการ หรือค่าอื่นใดแทนการชำระด้วยเงินสด และได้มีการบันทึกมูลค่าหรือจำนวนเงินที่ชำระไว้ล่วงหน้า"

[3] ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์) (ฉบับที่ 2).พ.ศ. 2554 (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "ประกาศกระทรวงการคลังฯ ฉบับที่ 2") ข้อ 2 (3)

[4] ประกาศกระทรวงการคลังฯ ฉบับที่ 2 ข้อ 2 (4).

ใบอนุญาตก่อนให้บริการตามบัญชี ค. ท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ ด้วย

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่ออกถัดมาจากประกาศกระทรวงการคลังฯ โดยกำหนดมาตรการในการควบคุมดูแลการให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) 8 บริการสำหรับผู้ให้บริการที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ (Non-Bank) กำหนดให้ผู้ให้บริการจะต้องดำเนินการแจ้งให้ทราบ ขึ้นทะเบียน หรือขอรับใบอนุญาตก่อนให้บริการ ตามบัญชีท้าย พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ ซึ่งการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ เป็น 1 ใน 8 บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ นี้ ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ออกเป็น 3 ประเภทที่จะต้องดำเนินการแจ้งให้ทราบ ขึ้นทะเบียน หรือขอรับใบอนุญาตก่อนให้บริการ ปรากฏอยู่ในทั้ง 3 บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ นี้

สารนิพนธ์นี้มุ่งศึกษามาตรการในการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามบัญชี ก เฉพาะการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้บริการโดยบัญชี ก ท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ ได้กำหนดให้การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ให้บริการเพียงรายเดียว เป็นธุรกิจบริการที่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้บริการ แต่ได้ยกเว้นไม่ใช้บังคับแก่การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ให้บริการเพียงรายเดียวที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคโดยไม่แสวงหากำไรจากการออกบัตรตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดประเภทของการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ดังต่อไปนี้ เป็นธุรกิจบริการที่ไม่ต้องแจ้งตามบัญชี ก ก่อนให้บริการ[5]

1) เงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเอง เช่น บัตรโดยสารรถสาธารณะ บัตรโทรศัพท์สาธารณะ บัตรชำระค่าผ่านทางสาธารณะ

2) เงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เฉพาะชำระค่าอาหารและเครื่องดื่มภายในศูนย์อาหาร

เมื่อพิจารณาจากระบบการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ จะเห็นได้ว่าการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ให้บริการเพียงรายเดียว ที่จะต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้บริการ ตามบัญชี ก. ท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ เป็นการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ในระบบปิด (Closed-Loop Cards) สามารถใช้ได้โดย

---

[5] ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สรข. 1/2552 เรื่อง การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามบัญชี ก ที่ไม่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้บริการ

เฉพาะเจาะจงเท่านั้น หรือมีวัตถุประสงค์เป็นการเฉพาะ (Single Purpose) ซึ่งร้านค้าที่ยอมรับชำระด้วยเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นบุคคลคนเดียว หรือออกเงินอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในกิจการเดียว โดยเงินอิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้ส่วนมากจะอยู่ในกลุ่มบัตรชำระเงินล่วงหน้า (Prepaid Card) หรือบัตรสะสมมูลค่า (Store Value Card) หรือบัตรเงินสด (Cash Card) หรือบัตรของขวัญ (Gift Card) เพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการใดบริการหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ค่าทางด่วน, ค่าน้ำมัน, ค่าตั๋วหนัง, ค่าเกม, ค่าหนัง, ค่าเพลง, ค่าล้างรถ, ค่าล้างแอร์, คอร์สปารุงผิวหน้าของสถาบันความงาม ค่าอาหารหรือเครื่องดื่มของร้านอาหาร หรือค่าโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบเติมเงิน (Prepaid) และหากพิจารณาในด้านนิติสัมพันธ์ของคู่สัญญาในการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ระบบปิดจะมีเพียง 2 ฝ่ายเท่านั้น คือ ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Issuer) ซึ่งเป็นร้านค้าที่ขายสินค้าหรือให้บริการตามเงื่อนไขที่แจ้งหรือระบุไว้ฝ่ายหนึ่ง และผู้ใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Card Holder) อีกฝ่ายหนึ่ง

แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติสหภาพยุโรป หากเงินอิเล็กทรอนิกส์ได้รับการยอมรับเพียงเฉพาะผู้ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้นหรือที่ใช้กับผู้ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์รายนั้นเพียงรายเดียว (Single Purpose) จะไม่ถือว่าเป็นเงินอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งแตกต่างจากประเทศญี่ปุ่นที่ออกหลักเกณฑ์ควบคุมดูแลผู้ประกอบธุรกิจออกเครื่องมือในการชำระเงินแบบล่วงหน้าสำหรับธุรกิจของตนเองด้วย เช่นเดียวกับประเทศไทยที่มีหลักเกณฑ์ควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ให้บริการเพียงรายเดียวเช่นกัน แต่ด้วยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ ได้ยกเว้นไม่บังคับใช้การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ให้บริการเพียงรายเดียวที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคโดยไม่แสวงหากำไรจากการออกบัตรตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ดังนั้น จึงมีการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลได้แก่ เงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเอง เช่น บัตรโดยสารรถสาธารณะ บัตรโทรศัพท์สาธารณะ บัตรชำระค่าผ่านทางสาธารณะ และเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เฉพาะชำระค่าอาหารและเครื่องดื่มภายในศูนย์อาหาร ซึ่งเมื่อพิจารณาจากระบบการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ จะเห็นได้ว่าการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นนี้เป็นการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ระบบปิด ซึ่งร้านค้าและผู้ออกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นบุคคลคนเดียวกัน นิติสัมพันธ์ของคู่สัญญาจึงมีเพียงผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นร้านค้าและผู้ใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น

สรุปหลักเกณฑ์การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามบัญชี ก. ท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้บริการ มีเงื่อนไขดังนี้

1) เป็นการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์

2) ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

3) จากผู้ให้บริการเพียงรายเดียว

4) ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภค

5) มิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตร

6) ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

เมื่อวิเคราะห์การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้บริการตามบัญชี ก ซึ่งเป็นการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ใช้เพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการเฉพาะตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า กับการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องแจ้งให้ทราบตามบัญชี ก แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ จะพบว่าแตกต่างกันตรงที่การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นการควบคุมดูแลนั้นเป็นการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกโดยไม่แสวงหากำไรจากการออกบัตร หากเมื่อใดการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าโดยแสวงหากำไรจากการออกบัตร จะเข้าลักษณะเป็นธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้บริการ ตามบัญชี ก แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551

ตารางเปรียบเทียบหลักเกณฑ์การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นการควบคุมดูแลกับการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องแจ้งให้ทราบตามบัญชี ก. ก่อนให้บริการ	
การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องแจ้งให้ทราบตามบัญชี ก	การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องแจ้งให้ทราบตามบัญชี ก
การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงจากผู้ให้บริการเพียงรายเดียว	การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงจากผู้ให้บริการเพียงรายเดียว
ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภค	ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภค
แสวงหากำไรจากการออกบัตร	มิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตร

เมื่อวิเคราะห์คำว่า "โดยไม่แสวงหากำไร[6]จากการออกบัตร" มีความหมายว่า ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อชำระค่าสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ให้บริการเพียงรายเดียว ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภค โดยผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์นั้นไม่ได้รับเงินค่าสินค้าหรือบริการจากผู้ใช้บริการเกินไปกว่าราคาสินค้าหรือบริการ

หากพิจารณาการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการเฉพาะอย่างที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าในปัจจุบัน เช่น บัตรเงินสดเติมน้ำมัน, โทรศัพท์เคลื่อนที่แบบเติมเงิน (Prepaid), ค่าเติมเงินเกมออนไลน์, คูปองล้างรถ, คูปองล้างแอร์, ค่าคอร์สบำรุงผิวหน้าของสถาบันความงาม เป็นต้น พบว่าไม่มีลักษณะแสวงหากำไรจากการออกบัตรแต่อย่างใด เพราะการทำการตลาดในปัจจุบันจะจูงใจผู้บริโภคให้ชำระเงินค่าสินค้าหรือค่าบริการไว้ล่วงหน้า ด้วยการให้โปรโมชั่นพิเศษ เช่น การให้ส่วนลด หรือส่วนเพิ่ม ให้สะสมคะแนน ให้ของแถม เป็นต้น และในขณะเดียวกันผู้บริโภคจะตัดสินใจชำระเงินค่าสินค้าและค่าบริการไว้ล่วงหน้าเมื่อได้สินค้าหรือรับบริการในราคาถูกหรือราคาประหยัดกว่าการซื้อสินค้าหรือรับบริการตามปกติ หรือได้ประโยชน์อย่างอื่น หากผู้บริโภคต้องชำระราคาค่าสินค้าหรือค่าบริการไว้ล่วงหน้าในราคาที่สูงกว่าราคาสินค้าหรือบริการตามปกติ หรือต้องจ่ายเงินเพิ่มอย่างอื่นเพื่อให้ได้ใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ ดังเช่น ค่าบัตร ค่าดำเนินการ ค่าสมาชิก เป็นต้น คงไม่มีผู้บริโภครายใดยินยอมที่จะชำระเงินค่าสินค้าหรือค่าบริการไว้ล่วงหน้าอย่างแน่นอน ดังนั้น ในการประกอบธุรกิจทุกวันนี้จึงมีลักษณะที่ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อชำระค่าสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภค <u>โดยไม่แสวงหากำไรจากการออกบัตรทั้งสิ้น</u> โดยตั้งแต่พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ มีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2552[7] ถึงปัจจุบันมีผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าเงื่อนไขที่ต้องแจ้งให้ทราบ ตามบัญชี ก แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ อยู่เพียง 1 รายเท่านั้น[8] เนื่องจากเป็นผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่ใช่ธุรกิจของตนเองและมีลักษณะแสวงหากำไรจากการออกบัตร จึงไม่เข้ายกเว้น โดยธนาคารแห่งประเทศไทยรับการแจ้งให้ทราบเมื่อปลายปี พ.ศ. 2558

เมื่อวิเคราะห์ประเภทของเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องแจ้งให้ทราบ ตามบัญชี ก. ตามที่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สรข. 1/2552 เรื่อง การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ตาม

---

[6] พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2544 ได้ให้ความหมายคำว่า "แสวง" หมายถึง เที่ยวหา, ค้นหา, เสาะหา และ "กำไร" หมายถึง (1) ผลที่ได้เกินต้นทุน (2) ยิ่ง, เกิน

[7] พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 มีผลบังคับเมื่อพ้นกำหนด 120 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเษกษาเป็นต้นไป ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเษกเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2551

[8] ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ตามบัญชี ก 1 ราย คือ บริษัท พีทีที ไอซีที โซลูชั่นส์ จำกัด

บัญชี ก ที่ไม่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้บริการ มี 2 ประเภท ดังนี้

1) เงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อชำระค่าอาหารและเครื่องดื่มภายในศูนย์อาหาร เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคโดยไม่แสวงหากำไรจากการออกบัตร

การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหลักเกณฑ์การยกเว้นไม่บังคับใช้กับการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อชำระค่าอาหารและเครื่องดื่มภายในศูนย์อาหาร มีความเหมาะสมแล้ว เพราะรูปแบบการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์เพื่อชำระค่าอาหารและเครื่องดื่มในศูนย์อาหารในปัจจุบันนี้มีลักษณะที่ผู้บริโภคจะแลกเงินสดเป็นเงินอิเล็กทรอนิกส์เท่ากับราคาอาหารและเครื่องดื่ม และหากใช้ไม่หมดจะแลกเป็นเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่เหลือคืนเป็นเงินสดเมื่อที่รับประทานอาหารเสร็จ ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์จะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้บริโภคแลกคืนเงินสดภายในวัน ซึ่งการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวไม่มีโอกาสที่จะเกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ เช่นเดียวกับ Payment Services Act ของประเทศญี่ปุ่นก็ได้ยกเว้นไม่บังคับใช้กับเครื่องมือชำระเงินแบบล่วงหน้าที่สามารถใช้งานได้ในช่วงระยะเวลาที่จำกัดเช่นกัน

2) เงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเองเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคและไม่แสวงหากำไรจากการออกบัตร

การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเอง เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคและไม่แสวงหากำไรจากการออกบัตร เป็นการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องแจ้งให้ทราบตามบัญชี ก ท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ นั้นเป็นช่องโหว่ของกฎหมาย เนื่องจากผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลบางประเภทธุรกิจ อาจได้รับเงินค่าสินค้าหรือค่าบริการล่วงหน้าจากผู้บริโภคไว้จำนวนมาก ผู้บริโภคจึงมีความเสี่ยงที่จะได้รับความเสียหายจากการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล

เมื่อพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ ได้ยกเว้นไม่ควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเองที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตร ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้จึงไม่ต้องแจ้งให้ทราบ ดังนั้น หากสินค้าหรือบริการจำหน่ายหลายสาขาทั่วประเทศ หรือเป็นสินค้าหรือบริการที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคอย่างสูง จะทำให้ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้ได้รับเงินค่าสินค้าหรือค่าบริการล่วงหน้าจากผู้บริโภคไว้จำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตาม หากการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเองที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตรที่ได้รับเงินค่าสินค้าหรือค่าบริการล่วงหน้าจากผู้บริโภคมีจำนวนเล็กน้อย การออกหลักเกณฑ์ความคุมดูแลผู้

ให้บริการการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเองที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตรที่ได้รับเงินค่าสินค้าหรือค่าบริการล่วงหน้าจากผู้บริโภคเป็นจำนวนเล็กน้อยนี้ จะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ประกอบการเกินควรที่จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การควบคุมดูแล และอาจเป็นการปิดกั้นมิให้เกิดการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์อันเป็นบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับการส่งเสริมอยู่ในขณะนี้เช่นกัน ดังนั้น จึงควรวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหาย เพื่อหามาตรการควบคุมดูแลที่เหมาะสมต่อไป

4.2 วิเคราะห์ความเสี่ยงที่ทำให้เกิดความเสียหาย จากกรณีการบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเองที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตร เป็นธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้บริการ

เมื่อพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ ได้ยกเว้นการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเอง เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภค โดยไม่แสวงหากำไรจากการออกบัตร จึงอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคดังนี้

1) ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์มีความเสี่ยงที่จะทุจริต ยักยอก เงินค่าสินค้าหรือค่าบริการที่ได้รับล่วงหน้าจากผู้บริโภคไว้ในความครอบครองของตนเอง

เนื่องจากโดยลักษณะของการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ผู้บริโภคจะต้องนำเงินสดมาแลกเป็นเงินอิเล็กทรอนิกส์ไว้ก่อน และเงินจำนวนดังกล่าวจะถูกเก็บไว้ในความครอบครองของผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ปะปนอยู่กับเงินของผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อใดที่ผู้บริโภคใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ชำระค่าสินค้าหรือรับบริการ มูลค่าเงินอิเล็กทรอนิกส์จะถูกหักทอนลงเท่ากับราคาสินค้าและบริการนั้น หากผู้บริโภคยังไม่ใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ซื้อสินค้าหรือรับบริการ เงินอิเล็กทรอนิกส์จะถูกเก็บไว้กับผู้ให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ในรูปเงินสด หรือในบัญชีเงินฝาก หรือเป็นทรัพย์สินของผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีโอกาสที่ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์จะนำเงินค่าสินค้าและค่าบริการที่ได้รับล่วงหน้าไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง ดังนั้น การประกอบธุรกิจการให้เงินอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นธุริกจที่กำกับดูแลโดยหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับบริการทางการเงิน จึงมีความเสี่ยงที่ผู้บริโภคจะเกิดความเสียหายได้อย่างมาก อีกทั้งมาตรการในการกำกับดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์จะพิจารณาจากมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นหลัก หากมูลค่าความเสียหายมีมากจะถูกควบคุมดูแลอย่างเข้มข้น หากมูลค่าความเสียหายน้อยลงการควบคุมดูแลจะลดความ

เข้มข้นลง ดังเห็นได้จากหลักเกณฑ์การควบคุมดูแลผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามที่พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ กำหนดให้การให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จากผู้ให้บริการเพียงรายเดียว ต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้บริการ ตามบัญชี ก และการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้า และหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จากผู้ให้บริการหลายราย ณ สถานที่ที่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน ต้องขึ้นทะเบียนก่อนให้บริการ ตามบัญชี ข และการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้า และหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จากผู้ให้บริการหลายราย โดยไม่จำกัดสถานที่และไม่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน ต้องดำเนินการขอรับใบอนุญาตก่อนให้บริการ ตามบัญชี ค โดยมีมาตรการในการควบคุมดูแลผู้ให้บริการแต่ละบัญชีแตกต่างกัน บัญชี ค ถูกควบคุมดูแลอย่างเข้มข้นเนื่องจากเงินอิเล็กทรอนิกส์นั้นใช้ชำระค่าสินค้าหรือบริการได้หลายรายการ ทำให้ผู้ใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์นำเงินสดไปแลกเป็นเงินอิเล็กทรอนิกส์ในมูลค่ามาก ทำให้มีมูลค่าความเสียหายสูง ส่วนบัญชี ข มีความมีความเข้มข้นในการควบคุมดูแลลดลงเนื่องจากเงินอิเล็กทรอนิกส์ใช้ชำระค่าสินค้าหรือบริการได้ไม่มากเท่ากับเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามบัญชี ค. และบัญชี ก ซึ่งเป็นการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ชำระค่าสินค้าได้อย่างเดียว จะถูกควบคุมดูแลเท่าที่จำเป็นและเหมาะสม เนื่องจากถูกพิจารณาว่ามูลค่าความเสียหายน้อยกว่าการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามบัญชี ข และ ค อีกทั้งเพื่อไม่ให้ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์จะต้องมีภาระและความยุ่งยากในการต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแล และเพื่อส่งเสริมให้เกิดการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้มากขึ้นเพื่อใช้แทนเงินสดนั้นเอง

เมื่อพิจารณาการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อชำระค่าสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าบางประเภท แม้เป็นธุรกิจของตนเองและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคโดยไม่แสวงหากำไรจากการออกบัตร แต่หากธุรกิจมีความกว้างขวางมีหลายสาขา หรือสินค้าหรือบริการได้รับความนิยมจากผู้บริโภคอย่างสูง ทำให้ได้รับเงินสินค้าหรือค่าบริการล่วงหน้าจากผู้บริโภคจำนวนมาก ซึ่งอาจจะมากกว่าผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องขึ้นทะเบียน ตามบัญชี ข หรือขอรับใบอนุญาต ตามบัญชี ค ก่อนให้บริการ ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ กำหนด และเมื่อการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์นี้ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบดูแล จึงไม่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามที่กฎหมายกำหนด ทำให้เงินค่าสินค้าและค่าบริการที่รับล่วงหน้าจากผู้บริโภคที่อยู่ปะปนกับเงินของผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ มีโอกาสที่เงินดังกล่าวจะถูกใช้เพื่อประโยชน์ของผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์เอง หรือหากผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ทุจริตประกอบธุรกิจไม่มีธรรมาภิบาล ไม่มีการควบคุมดูแลกิจการที่ดี นำเงินรับล่วงหน้าไปลงทุนในกิจการที่มีความเสี่ยง ทำให้เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่อง อาจถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ถูกยึดทรัพย์ บังคับคดี ตาม

คำพิพากษา หรือถูกฟ้องล้มละลาย หรือเป็นลูกหนี้ตามตามคำพิพากษา หากต้องปิดกิจการ มีผลให้ผู้บริโภคที่ชำระเงินค่าสินค้าและค่าบริการไว้ล่วงหน้ากับผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้สินค้าหรือรับบริการตามจำนวนเงินที่ได้ชำระไว้ ครั้นผู้บริโภคจะขอเงินค่าสินค้าหรือบริการที่ชำระไว้ล่วงหน้าคืนก็ต้องไปฟ้องร้องดำเนินคดีเรียกค่าเสียหาย ซึ่งมีตัวอย่างให้เห็นมากมายว่าผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาหรือชดใช้ค่าเสียหายที่แท้จริง เนื่องจากผู้กระทำความผิดได้ยักย้ายถ่ายเททรัพย์สิน เงิน ทองไปหมด จึงไม่มีทรัพย์สินใดๆ หลงเหลือสำหรับใช้ในการเยียวยาหรือชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย อีกทั้งการต้องเข้าสู่กระบวนการฟ้องร้องดำเนินคดีของศาล หรือกระบวนการฟื้นฟูกิจการก็เป็นเรื่องที่ยุ่งยาก เสียเวลา และในทางปฏิบัติจริงผู้เสียหายส่วนใหญ่ก็เลือกที่จะไม่ฟ้องร้องดำเนินคดีแต่อย่างใด

2) ผู้บริโภคไม่ได้รับคุ้มครองที่เป็นธรรมจากการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล

ปัญหาอีกประการหนึ่งจากการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล คือ ผู้บริโภคอาจไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้บริการ เนื่องจากเมื่อผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล จึงไม่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามที่พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น การเปิดเผยข้อมูลให้แก่ผู้ใช้บริการทราบในเรื่องต่าง ๆ เช่น เงื่อนไขในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ การตรวจสอบยอดเงินคงเหลือ วันหมดอายุของเงินอิเล็กทรอนิกส์ การคืนเงินค่าธรรมเนียม รวมถึงวิธีการ สิทธิ ความรับผิดชอบ และเงื่อนไข ในกรณีเกิดปัญหาต่างๆ เช่น บัตรถูกขโมยหรือสูญหาย ความผิดพลาดของมูลค่าเงินที่บันทึกไว้ บัตรชำรุด บัตรปลอม การใช้บัตรโดยไม่ได้รับอนุญาต และวิธีการตรวจสอบรายการการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้บริการ วิธีการแจ้งข้อมูลหรือเงื่อนไขของการให้บริการที่เปลี่ยนแปลงแก่ผู้ใช้บริการ การแลกเปลี่ยนมูลค่าของเงินอิเล็กทรอนิกส์คืนเป็นเงินสดต้องเก็บรักษาข้อมูลของผู้ใช้บริการ และจะไม่เปิดแผยตลอดระยะเวลาการใช้บริการ และภายหลังที่เลิกใช้บริการแล้ว เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากผู้ใช้บริการ และจัดให้มีช่องทางการแจ้งปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา หรือหากย้ายสำนักงานใหญ่ เปิด-ปิดสำนักงานสาขาต้องแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบ เป็นต้น และหากไม่มีกฎหมายเฉพาะเรื่องออกหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองผู้บริโภคที่ชำระเงินค่าสินค้าหรือค่าบริการล่วงหน้าไว้ ผู้บริโภคจะมีความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลได้

4.3 แนวทางในการป้องกันความเสี่ยงที่เกิดจากผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล

การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อชำระค่าสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า แม้เป็นธุรกิจของตนเองและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคโดยไม่แสวงหากำไรจากการออกบัตร แต่หากธุรกิจมีหลายสาขา หรือสินค้าและบริการได้รับความนิยมจากผู้บริโภคอย่างสูง ทำให้ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ได้รับเงินค่าสินค้าหรือค่าบริการล่วงหน้าจากผู้บริโภคจำนวนมาก หากผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้ทุจริต ยักยอก หรือประกอบธุรกิจเสียหายล้มละลาย ปิดกิจการหนี ก็จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคจำนวนมากที่ชำระเงินค่าสินค่าหรือบริการไว้ล่วงหน้าได้ ขอนำตัวอย่างความเสียหายจากกรณีบริการฟิตเนส ของบริษัท แคลิฟอร์เนีย ว้าว ที่รับเงินรับล่วงหน้าค่าสมาชิกรายเดือน รายปี และแบบตลอดชีวิต จากผู้ใช้บริการไว้เป็นจำนวนมาก ประมาณ 1,500 ราย และสร้างความเสียหายไม่น้อยกว่า 30 ล้านบาท และทรู ฟิตเนส ที่ปิดกิจการโดยไม่ได้บอกกล่าวลูกค้าแต่อย่างใด โดยเจาะตลาดคนวัยทำงาน ในช่วงเฟื่องฟูทำรายได้มากถึง 800 ล้านบาท เก็บเงินค่าสมาชิกรายเดือน รายปี ค่าคอร์สต่างๆ ซึ่งต่อมาประสบปัญหาด้านการเงินจึงได้ปิดกิจการ ทั้งนี้ ยังมีการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ อีกที่มีลักษณะเก็บเงินล่วงหน้าจากผู้บริโภคไว้เป็นจำนวนมากเนื่องจากเป็นกลยุทธทางการตลาดที่กำลังได้รับความนิยมอยู่ในขณะนี้

แม้ปัจจุบันนี้ยังไม่กรณีตัวอย่างจากการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล แต่ผู้เขียนเห็นว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายได้ในอนาคตหากไม่มีมาตรการในการป้องกันมิให้เกิดความเสียหาย ซึ่งพบว่ากฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันมีลักษณะที่เป็นการเยียวยา ชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายเท่านั้น แต่ไม่มีลักษณะป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ซึ่งทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาหรือชดใช้ค่าเสียหายที่แท้จริง เพราะผู้กระทำความผิดได้ยักย้ายถ่ายเทเงินและทรัพย์สินไปหมด จึงไม่มีเงินหรือทรัพย์สินใดๆ หลงเหลืออยู่ จึงไม่มีเงินสำหรับในการเยียวยาหรือชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย มีแต่เพียงคำพิพากษาคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายเท่านั้น ดังนั้น หากมีกฎหมายที่ควบคุมดูแลผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ให้บริการเพียงรายเดียว ที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคโดยมิแสวงหากำไรจากการออกบัตร อย่างเหมาะสมจะเป็นการป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้

ด้วยนโยบายเศรษฐกิจดิจิตอลส่งเสริมการขายสินค้าทางออนไลน์ และด้วยโครงการ National e-Payment ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) มากขึ้น จะส่งผลให้เกิดการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้นมากด้วย ประกอบกับการจัดรายการส่งเสริมการขายเพื่อกระตุ้นยอดจำหน่ายสินค้าและการให้บริการของผู้ประกอบการ จูงใจให้ผู้บริโภค

จ่ายเงินล่วงหน้าเพื่อแลกกับเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือเพื่อชำระค่าสินค้าและค่าบริการไว้ล่วงหน้า ผู้ประกอบการ ซึ่งหากกิจการมีสาขาทั่วประเทศ หรือสินค้าและบริการได้รับความนิยมจากผู้บริโภคอย่างสูง จะทำให้ผู้ประกอบการรายนั้นได้รับเงินค่าสินค้าและค่าบริการล่วงหน้าจากผู้บริโภคหลายรายไว้จำนวนมาก ซึ่งหากไม่มีกฎหมายควบคุมดูแลกิจการที่ได้รับเงินค่าสินค้าหรือค่าบริการไว้ล่วงหน้าอย่างเหมาะสม อาจทำให้ผู้บริโภคมีความเสี่ยงที่เกิดความเสียหายจำนวนมาก และอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ ความน่าเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งในระบบเศรษฐกิจอาจมีความเสี่ยงและมีผลกระทบต่อระบบการเงิน ระบบธนาคารพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และระบบชำระเงินได้

จากผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายกับผู้บริโภคจากการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลข้างต้น เพื่อจะหาหนทางและมาตรการแก้ไขและป้องกันปัญหาต่อไป โดยผู้เขียนเห็นว่ามีช่องทางที่คุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของผู้บริโภค ดังนี้

1) กำหนดให้การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเองที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตร <u>หากได้รับเงินค่าสินค้าและบริการล่วงหน้าจากผู้บริโภคถึงจำนวนที่กำหนด</u> จะต้องดำเนินการแจ้งให้ทราบ ตามบัญชี ก บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การควบคุมดูแลฯ อย่างเหมาะสม ดังเช่นแนวทางปฏิบัติในประเทศญี่ปุ่นที่กำหนดให้ผู้ให้บริการเครื่องมือในการชำระเงินล่วงหน้าสำหรับธุรกิจของตนเอง (Prepaid Payment Instruments for Own Business) จะต้องส่งหนังสือแจ้งให้รัฐมนตรีทราบ เมื่อเครื่องมือในการชำระเงินล่วงหน้าสำหรับธุรกิจของตนเองได้รับเงินรับล่วงหน้าเกินกว่า 10 ล้านเยน ดังนั้น หากผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเองที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตร ได้รับเงินค่าสินค้าและค่าบริการล่วงหน้าจากผู้บริโภคไว้ยังไม่เกินจำนวนที่กำหนดก็ไม่ต้องถูกควบคุมดูแลอันเป็นการสร้างภาระและความยุ่งยากของผู้ประกอบธุรกิจอันจะเป็นการยับยั้งมิให้เกิดการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่ต้องกำกับดูแลผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์รายเล็กรายน้อย ที่มิได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณชนจำนวนมาก

การกำหนดหลักเกณฑ์ให้การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเองที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตร ที่ได้รับเงินค่าสินค้าและค่าบริการล่วงหน้าจากผู้บริโภคไว้จำนวนมาก (ถึงเพดานที่กำหนด) ต้องแจ้งให้ทราบตามบัญชี ก ท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ ทำให้กฎหมายควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์เกิดการปฏิบัติได้จริง เพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงินและ

การพาณิชย์ ประโยชน์ในการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ และยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และเพื่อป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชน ตลอดจนเพื่อเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ให้เหมาะสมกับการแข่งขันในปัจจุบัน ส่งเสริมให้ผู้ให้บริการมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2) กำหนดให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเองที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตร ที่ได้รับเงินค่าสินค้าและค่าบริการล่วงหน้าจากผู้บริโภคจำนวนมาก ต้องวางเงินประกันการให้บริการอย่างเช่นกฎหมายในประเทศญี่ปุ่นที่กำหนดให้ผู้ให้บริการเครื่องมือในการชำระเงินล่วงหน้าสำหรับธุรกิจของตนเอง (Prepaid Payment Instruments for Own Business) หากเป็นธุรกิจที่เข้าเงื่อนไขที่ต้องแจ้งให้สำนักงานท้องถิ่นทราบต้องวางเงินประกันการชำระเงินล่วงหน้าไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนที่ได้รับล่วงหน้าเพื่อเป็นหลักประกันการให้บริการ หรือกำหนดให้จัดทำบัญชีเงินรับล่วงหน้า (Float) ที่ได้รับจากผู้ใช้บริการแยกต่างหากจากบัญชีอื่นของผู้ให้บริการ และดำรงเงินในบัญชีเงินรับล่วงหน้าไว้เท่ากับจำนวนค่าสินค้าและค่าบริการที่ได้รับจากผู้บริโภคตามหลักเกณฑ์การควบคุมดูแลผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์บัญชี ข. และบัญชี ค. ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ จะทำให้เงินที่ผู้บริโภคชำระไว้เป็นค่าสินค้าและบริการล่วงหน้าได้รับการคุ้มครองมิให้เกิดความเสียหาย

3) กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเองที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตร ที่ได้รับเงินค่าสินค้าและค่าบริการล่วงหน้าจากผู้บริโภคจำนวนมากถึงกณฑ์ (เพดาน) ที่กำหนด ให้เป็นธุรกิจที่ต้องแจ้งให้ทราบ ตามบัญชี ก ให้ต้องเป็นนิติบุคคลเท่านั้น เช่นกฎหมายประเทศอังกฤษที่กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็ก แม้ไม่อยู่ภายใต้กฎหมายควบคุมดูแลแต่ได้รับใบรับรองการเป็นผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้น ทั้งนี้กำหนดให้ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กต้องเป็นนิติบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนจำกัดเท่านั้น หรือตามหลักเกณฑ์ที่พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ ที่กำหนดให้ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์บัญชี ข. และบัญชี ค. ต้องเป็นนิติบุคคลเท่านั้น เนื่องจากผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นนิติบุคคลจะดูมีความน่าเชื่อถือกว่าผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นบุคคลธรรมดา เนื่องจากการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลจะต้องดำเนินการจัดทำบัญชี งบการเงิน มีผู้ตรวจสอบบัญชีรับรอง อีกทั้งนิติบุคคล กรรมการ และผู้มีอำนาจจัดการนิติบุคลลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามหลักเกณฑ์ที่พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ กำหนด[9]

---

[9] กรรมการหรือผู้ซึ่งมีอำนาจจัดการของนิติบุคคลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้

ทั้งนี้ เมื่อผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเองที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตรได้รับเงินค่าสินค้าและค่าบริการล่วงหน้าจากผู้บริโภคตามจำนวนมากตามเกณฑ์ที่กำหนด เป็นธุรกิจที่ต้องแจ้งให้ทราบ ตามบัญชี ก ท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ แล้ว จึงต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามที่ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กำหนดไว้ด้วย เช่น หากย้ายสำนักงานใหญ่ เปิด-ปิดสำนักงานสาขา เปลี่ยนแปลงระบบสารสนเทศ เปลี่ยนแปลงกรรมการหรือผู้ซึ่งมีอำนาจจัดการของนิติบุคคล ต้องแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด จัดส่งงบการเงิน ต้องเก็บรักษาข้อมูลของผู้ใช้บริการ และจะไม่เปิดแผยตลอดระยะเวลาการใช้บริการ และภายหลังที่เลิกใช้บริการแล้ว เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากผู้ใช้บริการ จัดให้มีช่องทางการแจ้งปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาและเปิดเผยข้อมูลให้แก่ผู้ใช้บริการในเรื่องต่าง ๆ เช่น เงื่อนไขในการใช้บริการ สถานที่ใช้บริการ ตรวจสอบยอดเงินคงเหลือ วันหมดอายุของเงินอิเล็กทรอนิกส์ การคืนเงิน ค่าธรรมเนียม รวมถึงวิธีการ สิทธิ ความรับผิดชอบ และเงื่อนไข ในกรณีปัญหาต่างๆ เช่น บัตรถูกขโมยหรือสูญหาย ความผิดพลาดของมูลค่าเงินที่บันทึกไว้ บัตรชำรุด บัตรปลอม การใช้บัตรโดยไม่ได้รับอนุญาต วิธีการตรวจสอบรายการการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้บริการ วิธีการแจ้งข้อมูลหรือเงื่อนไขของการให้บริการที่เปลี่ยนแปลงแก่ผู้ใช้บริการ การแลกเปลี่ยนมูลค่าของเงินอิเล็กทรอนิกส์คืนเป็นเงินสด เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคที่เหมาะสมแล้ว

(ก) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

(ข) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

(ค) ไม่อยู่ในระหว่างถูกพิทักษ์ทรัพย์ หรือไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายและยังไม่พ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่มีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายหรือปลดจากล้มละลาย

(ง) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(จ) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชกรีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก หรือรับของโจร หรือความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

(ฉ) ไม่เคยถูกสั่งห้ามประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์และยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับถึงวันแจ้งให้ทราบ

(ช) ไม่เป็นกรรมการหรือผู้ซึ่งมีอำนาจจัดการของนิติบุคคลที่เคยถูกสั่งห้าม ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์หรือเพิกถอนใบอนุญาตและยัง ไม่พ้นกำหนดห้าปีนับถึงวันแจ้งให้ทราบ วันขอขึ้นทะเบียน หรือวันขอรับใบอนุญาต แล้วแต่กรณี

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล ที่ผู้บริโภคชำระเงินไว้ล่วงหน้าเพื่อชำระค่าสินค้าหรือค่าบริการของผู้ให้บริการเพียงรายเดียว แม้เป็นการใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคและไม่ได้แสวงหากำไรจากการออกบัตรจำนวนเงินค่าสินค้าและค่าบริการที่รับล่วงหน้าจากผู้บริโภคมีจำนวนไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดให้ต้องแจ้งให้ทราบตามบัญชี ก และเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ชำระค่าอาหารหรือเครื่องดื่มในศูนย์อาหาร ก็ควรมีมาตรการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคโดยเฉพาะ เนื่องจากผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้ยังคงได้รับได้ยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล ซึ่งหากไม่มีกฎหมายใดที่ออกหลักเกณฑ์ในลักษณะคุ้มครองผู้บริโภคไว้โดยเฉพาะจะทำให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการให้บริการไม่เป็นธรรมของผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลได้ ซึ่งในประเทศแคนาดา ในมลรัฐ แมนิโทบา และมลรัฐซัสแคตเชวัน แม้มิได้มีกฎหมายกำกับดูแลผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะที่ออกบัตร หนังสือรับรอง Voucher หรือเครื่องมืออื่นใดที่มีมูลค่าทางการเงินที่ออกหรือขายให้แก่บุคคลเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนซึ่งเป็นการจัดให้ซึ่งสินค้าหรือบริการในอนาคตแก่ผู้บริโภค และรวมถึงบัตรของขวัญ ที่จะต้องดำเนินการใดๆ ก่อนให้บริการ แต่จะมีกฎหมายลักษณะออกหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองผู้บริโภคในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เช่น การห้ามมิให้กำหนดวันหมดอายุ การห้ามมิให้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการใช้บัตร การให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภค เช่น ข้อห้าม ข้อจำกัดทั้งหมด ข้อกำหนดและเงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้ การแลกคืนเป็นเงินสด หรือการออกบัตรใหม่แทน รวมถึงข้อจำกัดใด ๆ อันเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมที่สามารถเรียกเก็บได้ หรือการกำหนดวันหมดอายุ รวมทั้งคำชี้แจงเกี่ยวกับวิธีการที่ผู้บริโภคจะสามารถทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับบัตรที่มีการชำระค่าบริการล่วงหน้า รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับยอดเงินคงเหลือในบัตร โดยกำหนดในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ก็น่าจะทำให้ผู้บริโภคได้รับสิทธิและการคุ้มครองที่ดีขึ้นกว่าปัจจุบันที่ไม่มีกฎหมายที่ออกหลักเกณฑ์คุ้มครองผู้บริโภคเฉพาะ[10]กำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองผู้บริโภค อีกทั้งไม่เป็นภาระแก่ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลที่ได้รับเงินค่าสินค้าและค่าบริการจาก

---

[10] กฎหมายที่ออกหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองผู้บริโภคโดยเฉพาะ เช่น ประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานของสัญญาให้บริการโทรคมนาคม พ.ศ. 2549 การให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบเติมเงิน (การให้บริการโทรคมนาคมในลักษณะที่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการเป็นการล่วงหน้า หรือ Prepaid) ถือเป็นการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ บัญชี ก ที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลในปัจจุบัน เพราะเป็นการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จากผู้ให้บริการเพียงรายเดียวอันเป็นธุรกิจของตนเอง เพื่อใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตร ซึ่งข้อ 11. แห่งประกาศฯ ดังกล่าว กำหนดให้การให้บริการโทรคมนาคมในลักษณะที่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการเป็นการล่วงหน้าจะต้องไม่มีข้อกำหนดอันมีลักษณะเป็นการบังคับให้ผู้ใช้บริการต้องใช้บริการภายในระยะเวลาที่กำหนด เว้นแต่ ผู้ให้บริการจะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเป็นการล่วงหน้า ทั้งนี้ คณะกรรมการอาจกำหนดเงื่อนไขการให้บริการประกอบด้วยก็ได้ เช่น การถ่ายโอนมูลค่าที่เหลืออยู่ การคืนเงินค่าบริการในส่วนที่ไม่ได้ใช้บริการ การกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำในการใช้บริการ การขึ้นทะเบียนชื่อที่อยู่ของผู้ใช้บริการ เป็นต้น

ผู้บริโภคจำนวนน้อยไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด จะต้องมีความยุ่งยากที่จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลฯ กำหนดไว้